KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2020/1500

(2020. gada 28. jūlijs)

par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/25/ES piemērojamību līgumiem, kuru slēgšanas tiesības piešķirtas attiecībā uz elektroenerģijas ražošanas un vairumtirdzniecības darbībām Lietuvā

(izziņots ar dokumenta numuru C(2020) 5031)

(Autentisks ir tikai teksts lietuviešu valodā)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK ([1]), un jo īpaši tās 35. panta 3. punktu,

apspriedusies ar Publiskā iepirkuma padomdevēju komiteju,

tā kā:

1. FAKTU IZKLĀSTS

(1) 2019. gada 8. aprīlī*Lietuvos energija UAB* ("iesniedzējs") Komisijai iesniedza pieprasījumu uz Direktīvas 2014/25/ES 35. panta 1. punkta pamata ("pieprasījums").

(2) Pieprasījums attiecas uz elektroenerģijas ražošanas un vairumtirdzniecības darbībām, ko valsts iestāde neregulē ([2]). Iesniedzējs 2019. gada 18. jūnija e-pasta vēstulē apstiprināja, ka pieprasījums neattiecas uz tirdzniecību ar balansēšanas elektroenerģiju un regulēšanas elektroenerģiju, rezerves jaudas nodrošināšanu un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām.

(3) Pieprasījumam nav pievienota argumentēta un ar pierādījumiem pamatota nostāja, ko pieņēmusi neatkarīga valsts iestāde, kuras kompetencē ir attiecīgās darbības un kura saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES 34. panta 2. un 3. punktu būtu attiecībā uz attiecīgajām darbībām rūpīgi izanalizējusi minētā panta 1. punkta piemērošanas nosacījumu. Tāpēc saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES IV pielikuma 1. punktu Komisijai par pieprasījumu 105 darbdienu laikā jāpieņem īstenošanas akts. Sākotnējais termiņš tika apturēts saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES IV pielikuma 2. punktu. Īstenošanas akta pieņemšanas termiņš, par kuru iesniedzējs un Komisija vienojās, beidzas 2020. gada 31. jūlijā.

(4) Komisija saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES 35. panta 2. punktu par pieprasījumu informēja Lietuvas iestādes un 2019. gada 14. maijā un 2019. gada 24. maijā pieprasīja papildu informāciju. Lietuvas iestādes atbildēja 2019. gada 18. septembrī un 23. septembrī. Komisija 2019. gada 7. oktobrī, 2020. gada 30. janvārī un 17. martā pieprasīja papildu paskaidrojumus, un Lietuvas iestādes sniedza atbildes 2020. gada 22. janvārī, 5. martā un 19. martā. Saistībā ar apspriešanos ar Publiskā iepirkuma padomdevēju komiteju Lietuvas iestādes sniedza papildu informāciju 2020. gada 9. jūlijā.

(5) Komisija 2019. gada 3. maijā, 27. maijā un 14. jūnijā no iesniedzēja pieprasīja papildu informāciju, un iesniedzēja atbildes tika saņemtas 2019. gada 17. maijā, 12. jūnijā un 18. jūnijā.

2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

(6) Direktīva 2014/25/ES attiecas uz līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu tādu darbību veikšanai, kas cita starpā ir saistītas ar elektroenerģijas ražošanu un vairumtirdzniecību, ja vien attiecīgajai darbībai nav piemērots atbrīvojums saskaņā ar minētās direktīvas 34. pantu. Direktīvu 2014/25/ES noteiktiem šādu darbību veidiem nepiemēro, ja tos neuzskata par relevantām darbībām šīs direktīvas 9. panta 2. punkta nozīmē.

([1]) OV L 94, 28.3.2014., 243. lpp.

([2]) Šādām darbībām var piemērot Savienības un nacionālos tiesību aktus, ar ko tiek piešķirta brīva piekļuve tirgum; skatīt šā lēmuma 3.1. iedaļu.

(7) Saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES 34. un 35. pantu pēc dalībvalsts vai līgumslēdzēja pieprasījuma direktīvu neattiecina uz līgumiem, kas paredzēti, lai varētu veikt kādu no darbībām, uz kurām direktīva attiecas. Šādu atbrīvojumu var piemērot, ja dalībvalstī, kurā darbību veic, tā ir tieši pakļauta konkurencei tirgos, piekļuve kuriem nav ierobežota. To, vai kāda darbība ir tieši pakļauta konkurencei, novērtē, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem un ņemot vērā attiecīgā sektora īpatnības.

3. **NOVĒRTĒJUMS**

3.1. **Neierobežota piekļuve tirgum**

(8) Piekļuvi kādam tirgum uzskata par neierobežotu, ja konkrētā dalībvalsts ir īstenojusi un piemēro attiecīgos Savienības tiesību aktus par konkrētā sektora vai tā daļas atvēršanu konkurencei. Minētie tiesību akti ir uzskaitīti Direktīvas 2014/25/ES III pielikumā, kurā attiecībā uz elektroenerģijas sektoru ir iekļauta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/72/EK ([3]).

(9) Iesniedzējs ir apstiprinājis un arī Komisijai pieejamā informācija liecina, ka Lietuva Direktīvu 2009/72/EK ir transponējusi ([4]) un to piemēro. Tāpēc saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES 34. panta 3. punktu tiek uzskatīts, ka piekļuve konkrētajam tirgum nav ierobežota.

3.2. **Tieša pakļautība konkurencei**

(10) Tieša pakļautība konkurencei jāizvērtē, pamatojoties uz dažādiem rādītājiem, no kuriem neviens pats par sevi nav izšķirīgs. Tirgos, uz kuriem attiecas šis lēmums, viens no kritērijiem, kas jāņem vērā, ir galveno tirgus dalībnieku tirgus daļa attiecīgajā tirgū. Ņemot vērā attiecīgo tirgu iezīmes, būtu jāņem vērā arī vēl citi kritēriji.

(11) Šis lēmums neskar konkurences un valsts atbalsta noteikumu piemērošanu un citas Savienības tiesību jomas. Konkrētāk, kā apstiprinājusi Vispārējā tiesa ([5]), kritērijiem un metodikai, ko izmanto, lai novērtētu tiešu pakļautību konkurencei saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES 34. pantu, ne vienmēr jābūt tiem pašiem, kurus izmanto, lai veiktu novērtējumu saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. vai 102. pantu vai saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 ([6]).

(12) Ir jāatceras, ka šā lēmuma mērķis ir konstatēt, vai darbības, uz kurām attiecas pieprasījums, ir tieši pakļautas konkurencei tirgos, piekļuve kuriem Direktīvas 2014/25/ES 34. panta nozīmē ir neierobežota. Šādi tiks nodrošināts, ka arī tad, ja nav ieviesta Direktīvā 2014/25/ES noteikto detalizēto iepirkuma noteikumu disciplīna, iepirkums attiecīgo darbību vajadzībām tiks īstenots pārredzami un nediskriminējoši, balstoties uz kritērijiem, kas pircējiem ļauj saprast, kurš kopumā ir saimnieciski visizdevīgākais risinājums.

3.2.1. *Produkta tirgus definēšana*

(13) Pieprasījums attiecas uz elektroenerģijas ražošanu un vairumtirdzniecību.

(14) Komisija lēmumā lietā COMP M.4110 E.ON – ENDESA ([7]) elektroenerģijas sektorā identificēja šādus relevantus produktu tirgus: ražošana un vairumtirdzniecības piegādes; pārvade; sadale un mazumtirdzniecības piegādes. Lai gan dažus no šiem tirgiem var iedalīt vēl sīkāk, līdzšinējā Komisijas praksē ([8]) elektroenerģijas ražošanas tirgus nav nošķirts no vairumtirdzniecības piegāžu tirgus, jo ražošana pati par sevi ir tikai pirmais vērtības ķēdes posms, savukārt saražoto elektroenerģiju tirgo vairumtirdzniecības tirgū.

([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 55. lpp.).

([4]) Valsts transponēšanas akts: *Lietuvos Respublikos Elektros Energetikos Įstatymas, 2000 m. liepos 20 d.* Nr. VIII-1881.

([5]) 2016. gada 27. aprīļa spriedums lietā *Österreichische Post AG*/Komisija, T-463/14, ECLI :EU:T:2016:243, 28. punkts.

([6]) Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (EK Apvienošanās regula) (OV L 24, 29.1.2004., 1. lpp.).

([7]) Lieta COMP/M. Nr. 4110 E.ON – ENDESA, 25.4.2006., 10. un 11. punkts, 3. lpp.

([8]) Lieta COMP/M. Nr. 3696 E.ON – MOL, 21.1.2005., 223. punkts, lieta COMP/M. Nr. 5467, RWE- ESSENT, 23.6.2009., 23. punkts.

(15) 2012. gadā Komisija pieņēma Īstenošanas lēmumu 2012/218/ES ([9]) un Īstenošanas lēmumu 2012/539/ES ([10]) attiecīgi par Vācijas un Itālijas elektroenerģijas tirgiem. Attiecībā uz Vāciju Komisija uzskatīja, ka elektroenerģijas ražošana un pārdošana, ko regulē ar Atjaunojamo energoresursu likums, nepieder no konvencionālajiem energoresursiem ražotās elektroenerģijas ražošanas un pirmās pārdošanas tirgum, jo no atjaunojamajiem energoresursiem ražoto elektroenerģiju parasti vairumtirgos nepārdod tieši – to vispirms par likumā noteikto atlīdzību nopērk pārvades tīklu operatori. Līdzīgi arī attiecībā uz Itāliju Komisija uzskatīja, ka no atjaunojamajiem energoresursiem ražotas elektroenerģijas ražošanas un vairumtirdzniecības tirgus un no konvencionālajiem energoresursiem ražotas elektroenerģijas ražošanas un vairumtirdzniecības tirgus ir atsevišķi tirgi, jo no atjaunojamajiem energoresursiem ražotas elektroenerģijas pārdošana, attiecībā uz ko tiek izmantoti *Comitato Interministeriale Prezzi del 29 aprile 1992* (*CIP6*) un iepirkuma tarifa (*FIT*) mehānismi, galvenokārt notiek ar energopakalpojumu operatora starpniecību. Galvenie iemesli, kādēļ Komisija veica šādu nošķirumu, būtībā bija saistīti ar to, ka atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražotāji savu produkciju pārdod ārpustirgus subjektam, proti, pārvades sistēmas operatoram Vācijā un *Gestore dei Servizi Energetici* Itālijā. Šajos divos precedentos tika izteikti šādi papildu apsvērumi: atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas prioritāra ievade un likumā noteikta atlīdzība. Komisija tādējādi secināja, ka Vācijā un Itālijā uz atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošanu un pirmo pārdošanu tirgus spēki neiedarbojas.

(16) 2017. gadā Komisija pieņēma Īstenošanas lēmumu (ES) 2018/71 ([11]) par Nīderlandes elektroenerģijas tirgu. Komisija attiecībā uz Nīderlandi uzskatīja, ka nav nepieciešams definēt elektroenerģijas tirgus atsevišķi pa resursiem, no kā tā ražota. Galvenās atšķirības no Īstenošanas lēmumiem 2012/218/ES un 2012/539/ES par Vāciju un Itāliju bija šādas: fakts, ka atjaunojamo energoresursu elektroenerģija vairumtirdzniecības tirgū tika pārdota tieši, nevis ārpustirgus subjektam; prioritāras pievades neesība atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai; fakts, ka atjaunojamo energoresursu elektroenerģijai piemērojamā likumā noteiktā atlīdzība bija noteikta kā iepirkuma piemaksa (atšķirībā no fiksētas likmes, kas minēta Īstenošanas lēmumos 2012/218/ES un 2012/539/ES par Vāciju un Itāliju); fakts, ka atjaunojamo energoresursu subsīdijām jau no sākuma tika piemērota konkursa procedūra, kurā dažādas tehnoloģijas konkurē par iepriekš noteiktu subsīdiju apjomu.

(17) Ņemot vērā Īstenošanas lēmumus 2012/218/ES, 2012/539/ES un (ES) 2018/71, izskatāmajā lietā ir nepieciešams pēc tādiem pašiem kritērijiem izvērtēt atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas un konvencionālo energoresursu elektroenerģijas nošķiršanas lietderību.

(18) Lietuvas iestādes 2019. gada 18. septembra atbildē uz Komisijas 2019. gada 14. maija informācijas pieprasījumu darīja zināmu, ka pašlaik pastāv trīs atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas atbalsta shēmas.

(19) **Pirmā atbalsta shēma** attiecas uz ražotājiem, kuri ražo elektroenerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem (AER) un ir ieguvuši tiesības uz shēmas stimuliem laikposmā no 2002. gada 1. janvāra līdz 2011. gada 23. maijam. Galvenie pirmās shēmas elementi ir: AER elektroenerģijas obligātais iepirkums, ko veic Enerģētikas ministrijas izraudzīts uzņēmums vai sadales tīkls; prioritāra ievade; fiksētas likmes atlīdzība, ko nosaka energoregulators; atbrīvojums no pienākuma uzturēt tīklā balansu; ar pieslēgšanos tīklam saistīto izmaksu kompensācija ražotājam. Atkarībā no iekārtas jaudas pirmās shēmas būvatļaujām piemēro konkursa procedūru.

(20) Uzstādītā jauda, par kuru varēja saņemt stimulu saskaņā ar pirmo atbalsta shēmu, bija 237 MW, un stimulēšanas periods bija spēkā līdz 2020. gada beigām vai – ja periods no ražošanas atļaujas izsniegšanas dienas līdz 2020. gadam bija mazāks par 12 gadiem – 12 gadus no ražošanas atļaujas izsniegšanas dienas.

(21) **Otrā atbalsta shēma** attiecas uz ražotājiem, kuri ražo elektroenerģiju no AER un ir ieguvuši tiesības uz shēmas stimuliem laikposmā no 2011. gada 24. maija līdz 2019. gada 30. aprīlim. Galvenie otrās shēmas elementi ir: AER elektroenerģijas obligātais iepirkums, ko veic Enerģētikas ministrijas izraudzīts uzņēmums vai sadales tīkls; prioritāra ievade; fiksētas likmes atlīdzība, ko piešķir konkursa kārtībā vai nosaka energoregulators; atbrīvojums no pienākuma uzturēt tīklā balansu; ar pieslēgšanos tīklam saistīto izmaksu kompensācija ražotājam.

([9]) Īstenošanas lēmums 2012/218/ES (2012. gada 24. aprīlis) par elektroenerģijas ražošanu no tradicionālajiem avotiem un šādas elektroenerģijas vairumtirdzniecību Vācijā (OV L 114, 26.4.2012., 21. lpp.).

([10]) Īstenošanas lēmums 2012/539/ES (2012. gada 26. septembris) par elektroenerģijas ražošanu no tradicionālajiem energoavotiem un šādas elektroenerģijas vairumtirdzniecību Itālijas ziemeļu makrozonā un dienvidu makrozonā (OV L 271, 5.10.2012., 4. lpp.).

([11]) Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2018/71 (2017. gada 12. decembris), ar kuru elektroenerģijas ražošanu un vairumtirdzniecību Nīderlandē atbrīvo no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK, piemērošanas (OV L 12, 17.1.2018., 53. lpp.).

(22) Atkarībā no iekārtas jaudas otrā atbalsta shēma paredz, ka fiksētās likmes atbalstu sadala, izmantojot piedāvājumu konkursa procedūru.

(23) Uzstādītā jauda, ar kādu var saņemt atbalstu, ir 464 MW, stimulēšanas laikposmu piemēro 12 gadus no ražošanas atļaujas izsniegšanas dienas, un maksājumi turpināsies līdz 2029. gadam.

(24) **Trešo atbalsta shēmu** apstiprināja Komisija ([12]), un tā stājās spēkā 2019. gada 1. maijā. Galvenie trešās shēmas elementi ir: prioritāra ievade; atlīdzība balstās uz cenas piemaksu, ko nosaka saskaņā ar konkursa procedūru (ja cena sešas stundas vai ilgāk ir negatīva, maksājumu neveic; maksājumu neveic par saražoto daudzumu, kas pārsniedz konkursā iedalīto elektroenerģijas ražošanas apjomu); iekārtām, kuru jauda ir mazāka par 500 kW, un pilotprojektiem – atbrīvojums no pienākuma uzturēt tīklā balansu.

(25) Trešajā atbalsta shēmā uz piemaksu balstīto atbalstu nosaka, izmantojot piedāvājumu konkursa procedūru, ko piemēro visu veidu iekārtām, nenošķirot tās pēc lieluma un tehnoloģijas.

(26) Stimula apmērs trešajā atbalsta shēmā ir aptuveni 2,9 TWh, un stimulēšanas periodu piemēro 12 gadus no ražošanas atļaujas izsniegšanas dienas.

(27) Iesniedzējs norāda, ka atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas trešā atbalsta shēma Lietuvā ir līdzīga attiecīgajiem pasākumiem, kas pieņemti Nīderlandē. Tādēļ būtu pamats definēt vienu produkta tirgu, ko veido elektroenerģijas ražošana no konvencionālajiem energoresursiem un atjaunojamajiem energoresursiem. Tomēr Komisija konstatē, ka trešā shēma ir tikusi ieviesta tikai pavisam nesen.

(28) Lietuvas iestādes norāda, ka ražošana un vairumtirdzniecība būtu jādefinē kā viens tirgus neatkarīgi no elektroenerģijas avota. Turpretī, ja tiktu definēti divi tirgi, Lietuvas iestādes ierosina šādu nošķirumu: konvencionālo energoresursu un atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas tirgus ([13]), kurā neietilpst pirmās un otrās atbalsta shēmas aptvertā atjaunojamo energoresursu elektroenerģija, un pirmās un otrās atbalsta shēmas aptvertās atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas tirgus.

(29) Trešajā shēmā saražotā elektroenerģija saņem uz piemaksām balstītu atbalstu, ko nosaka, izmantojot piedāvājumu konkursa procedūru, kuru piemēro visu veidu iekārtām, nenošķirot tās pēc lieluma un tehnoloģijas. Atbalsta periods katrai iekārtai ir 12 gadi. Saņēmēji saņem maksimālo piemaksu, kas ir maksimālās cenas (izmaksefektīvākās Lietuvā pieejamās AER elektroenerģijas tehnoloģijas – sauszemes vēja enerģijas – izmaksas) un atsauces cenas starpība. 2019. gada aprīlī Komisija Lēmumā C(2019) 3122 ([14]) konstatēja, ka finansiālais atbalsts shēmai ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu.

(30) Trešās shēmas ietvaros saražotā elektroenerģija saņem uz piemaksām balstītu atbalstu, ko nosaka, izmantojot piedāvājumu konkursa procedūru. Šī situācija būtiski atšķiras no situācijas ar atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju, par kuru tiek saņemts likumā noteikts maksājums neatkarīgi no tirgus apstākļiem.

(31) Ņemot vērā minētās Lietuvas elektroenerģijas tirgus īpatnības, lai izvērtētu Direktīvas 2014/25/ES 34. panta 1. punktā noteiktos nosacījumus, neskarot konkurences tiesības un valsts atbalsta noteikumus, relevantais produkta tirgus tiek definēts kā no konvencionāliem energoresursiem un atjaunojamiem energoresursiem ražotas elektroenerģijas ražošanas un vairumtirdzniecības tirgus, kurā neietilpst no atjaunojamajiem energoresursiem ražota elektroenerģija, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu.

(32) Gan pirmā, gan otrā atbalsta shēma paredz, ka elektroenerģijas ražotāji neatkarīgi no tirgus apstākļiem par saražoto elektroenerģiju saņem fiksētas likmes atlīdzību.

(33) Uz tiem neattiecina pienākumu uzturēt tīklā balansu: balansa uzturēšanu organizē pārvades vai sadales tīkla operators atkarībā no tā, kuram tīklam ražotājs ir pieslēgts.

(34) Ražotāji saņēma elektroenerģijas ražošanas iekārtu pieslēgšanas izmaksu kompensāciju. Kad ražotāju iekārtas tika pieslēgtas elektrotīklam, tiem tika atlīdzināta daļa no pieslēguma izmaksām, kas bija radušās elektrotīkla operatoram.

([12]) Valsts atbalsts SA.50199 (2019/N) (2019. gada 23. aprīlis) par Lietuvas atbalstu elektrostacijām, kas ražo atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju.

([13])

([14]) [Komisijas Lēmums C(2019) 3122 (2020. gada … aprīlis) par Lietuvas atbalstu elektrostacijām, kas ražo atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju.?]

(35) Ražotājiem ir tiesības uz saražotās elektroenerģijas obligāto iepirkumu. Ražotāji drīkst elektroenerģiju pārdot tirgū, taču, ja tie izvēlas to nedarīt, tiem ir tiesības visu saražoto un tīklam piegādāto elektroenerģiju pārdot izraudzītajam uzņēmumam, ja elektroenerģijas ražošanas iekārtas ir pieslēgtas pārvades tīklam, vai sadales tīkla operatoram, kas apkalpo vairāk nekā 100 000 lietotāju, – ja ražotāju elektroenerģijas ražošanas iekārtas ir pieslēgtas sadales tīklam.

(36) Tie izmanto prioritāras ievades priekšrocības. Prioritātes tiesības paredz, ka elektrotīkla operatoram par pārredzamu un nediskriminējošu atlīdzību ir jāpieņem, jāpārvada vai jāsadala visa ražotāja piedāvātā elektroenerģija, un šīs prioritātes tiesības ražotājam tiek garantētas attiecībā pret citiem ražotājiem, kas elektroenerģiju neražo no AER.

(37) Tādējādi atjaunojamo energoresursu elektroenerģija, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu, veido atsevišķu tirgu.

3.2.2. *Ģeogrāfiskā tirgus definēšana*

(38) 2012. gadā Lietuva pievienojās enerģijas tirdzniecības biržai *NordPool*, tādējādi Lietuvas elektroenerģijas ražotāji konkurēja, lai pārdotu elektroenerģiju tirgū esošajiem piegādātājiem. 2013. gadā Lietuvas elektroenerģijas sistēma jau bija savienota ar citu dalībvalstu sistēmām, piemēram, Latvijas, un no 2015. gada decembra – arī Zviedrijas un Polijas. Tomēr Lietuva joprojām ir atsevišķa tirdzniecības zona.

(39) Kā norāda iesniedzējs, pieprasījums attiecas uz darbībām Lietuvas teritorijā.

(40) Komisija Īstenošanas lēmumos 2012/218/ES un (ES) 2018/71 par elektroenerģijas tirgiem pauda nostāju, ka tirgi pēc to ģeogrāfiskā tvēruma ir nacionāli.

(41) Tā kā nav faktu, kas liecinātu par atšķirīgu ģeogrāfiskā tirgus tvērumu, vērtējot šā lēmuma vajadzībām un neskarot konkurences tiesības un valsts atbalsta noteikumus, Komisija uzskata, ka elektroenerģijas ražošanas un vairumtirdzniecības tirgus ģeogrāfiskais tvērums ir Lietuvas teritorija gan elektroenerģijas ražošanai no konvencionālajiem energoresursiem, gan tās ražošanai no atjaunojamajiem energoresursiem (attiecas uz visām shēmām).

3.2.3. *Tirgus analīze*

(42) Ir svarīgi pieminēt, ka Lietuvas elektroenerģijas ražošanas un vairumtirdzniecības tirgos publiskā iepirkuma noteikumi neattiecas uz visiem tirgus dalībniekiem. Tāpēc uzņēmumiem, uz kuriem šie noteikumi neattiecas, darbojoties minētajos tirgos, parasti būtu iespēja radīt konkurenciālu spiedienu uz tirgus dalībniekiem, uz kuriem publiskā iepirkuma noteikumi attiecas. Kā norāda Lietuvas iestādes, tirgos, uz kuriem attiecas pieprasījums, līdzās iesniedzējam publiskā iepirkuma noteikumus piemēro vēl šādiem subjektiem: *UAB Vilniaus energija*, *AB Panevėžio energija*, *VšĮ Alantos technologijos ir verslo mokykla*, *AB Vilniaus šilumos tinklai*, *AB Klaipėdos energija* un *AB Šiaulių energija*.

3.2.3.1. Konvencionālo energoresursu un atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošana un vairumtirdzniecība, izņemot atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu

(43) Komisija Īstenošanas lēmumos 2012/218/ES un 2012/539/ES uzskatīja, ka attiecībā uz ražošanas un vairumtirdzniecības tirgu ir būtiski ņemt vērā triju lielāko uzņēmumu kopējo tirgus daļu. Tomēr, ņemot vērā, ka publiskā iepirkuma noteikumi neattiecas uz visiem tirgus dalībniekiem, galvenokārt analizēts to atsevišķo tirgus dalībnieku stāvoklis tirgū un konkurences ierobežojumi, uz kuriem publiskā iepirkuma noteikumi attiecas. Par relevantiem var tikt uzskatīti arī citi koncentrācijas pasākumi.

(44) Kā minēts Lietuvas iestāžu 2020. gada 5. marta atbildē uz Komisijas 2020. gada 30. janvāra informācijas pieprasījumu, iesniedzējs ir lielākais Lietuvas elektroenerģijas ražošanas tirgus dalībnieks un tā tirgus daļa laikā no 2015. līdz 2019. gadam ir bijusi svārstīga: augstāko robežu tā sasniedza 2018. gadā ar 60,8 %, bet zemāko – 2019. gadā ar 53,9 %. Otrais lielākais tirgus spēlētājs ir *AB ACHEMA*, kam šajā periodā savu tirgus daļu izdevies palielināt no 10,3 % 2015. gadā līdz 23 % 2019. gadā. Divu nākamo lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļas ir robežās no 5 % līdz 10 %. Komisija norāda, ka bez iesniedzēja uz citiem lielākajiem aktīvajiem tirgus dalībniekiem publiskā iepirkuma noteikumi neattiecas. Publiskā iepirkuma noteikumi attiecas uz *UAB Vilniaus Energija*, taču šis uzņēmums kopš 2016. gada relevantajā tirgū vairs nedarbojas.

(45) Saskaņā ar valsts tiesību aktiem elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgu veido tirdzniecība elektroenerģijas biržā, divpusējie nolīgumi un tirdzniecība ar balansēšanas un regulēšanas elektroenerģiju.

(46) Kā norādīts iesniedzēja 2019. gada 17. maija atbildes uz Komisijas 2019. gada 3. maija informācijas pieprasījumu 14. tabulā, vairāk nekā 75 % no kopējā Lietuvā tirgotā elektroenerģijas apjoma tiek tirgoti elektroenerģijas biržā *NordPool*. *NordPool* ir lielākā Eiropas elektroenerģijas birža. *NordPool* nodrošina elektroenerģijas tirdzniecību visā Eiropā. *NordPool* piedāvā nākamās dienas un tekošās dienas tirdzniecības, tīrvērtes un norēķinu, datu un atbilstības, kā arī konsultāciju pakalpojumus. *NordPool* operē elektroenerģijas tirgos Norvēģijā, Dānijā, Zviedrijā, Somijā, Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Vācijā, Nīderlandē, Beļģijā, Austrijā, Luksemburgā, Francijā un Apvienotajā Karalistē. 2019. gadā *NordPool* kopējais tirgotās elektroenerģijas apgrozījums bija 494 TWh, kas ir vairāk nekā 90 % no kopējā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu tirgus elektroenerģijas patēriņa.

(47) Vairumtirdzniecības tirgus likviditāte ir nozīmīgs konkurences rādītājs, jo pietiekams relevanto vairumtirdzniecības tirgus produktu (piemēram, dažādu periodu bāzes slodzes, maksimumslodzes, stundas bloku) piedāvājuma un pieprasījuma apjoms sniedz tirgotājiem un piegādātājiem ieguves un riska nodroses iespējas.

(48) *NordPool* vairumtirdzniecības tirgus likviditātes līmenis nostiprina secinājumu, ka Lietuvas ražošanas un vairumtirdzniecības tirgos strādājošie līgumslēdzēji ir pakļauti konkurencei.

(49) Starpsavienojumu jauda ir pietiekama, lai Lietuvā nodrošinātu ievērojamu importa vai eksporta apjomu. Turklāt Lietuva ir dalībniece enerģijas tirdzniecības biržā *NordPool*, kurā konkurē vairāki elektroenerģijas ražotāji no līdzdalīgajām valstīm (Norvēģijas, Zviedrijas, Somijas, Dānijas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas). Būtisku Lietuvas elektroenerģijas importa daļu veido imports no Krievijas un Baltkrievijas.

(50) Lietuvas un citu valstu starpsavienojumu jaudas pieaugums, visticamāk, konkurenci Lietuvas elektroenerģijas ražošanas tirgū ir ietekmējis labvēlīgi.

(51) Kā norādīts pieprasījumā, 2018. gadā imports apmierināja 80 % no Lietuvas elektroenerģijas pieprasījuma. Neto imports pieauga no 7208 TWh 2015. gadā līdz 9632 TWh 2018. gadā, turpretī Lietuvā saražotais elektroenerģijas apjoms saruka no 4598 TWh līdz 3220 TWh. Iesniedzējs paskaidro, ka, lai gan ar kopējo Lietuvā uzstādīto jaudu pietiktu pieprasījuma apmierināšanai, importētā elektroenerģija ir lētāka par vietēji ražoto. Tādēļ dažu tā iekārtu darbība ir apturēta, un tās tiek turētas kā rezerves jauda.

(52) Importa apjoms Lietuvas tirgū liek secināt, ka līgumslēdzēji, kas darbojas Lietuvas tirgū, kurš ietver elektroenerģijas ražošanu no konvencionālajiem energoresursiem un atjaunojamajiem energoresursiem (izņemot elektroenerģiju, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem un kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu), ir pakļauti konkurencei.

3.2.3.2. Tādas atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošana un vairumtirdzniecība, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu

(53) Balstoties uz atbalsta shēmu iezīmēm, Komisija konstatē, ka pirmajai un otrajai atbalsta shēmai ir līdzīgas iezīmes ar shēmām, kas analizētas Īstenošanas lēmumos 2012/218/ES un 2012/539/ES par Itāliju un Vāciju. Abos gadījumos Komisija bija izdalījusi sevišķi nozīmīgas raksturīgās iezīmes. Pirmkārt, no AER ražotajai elektroenerģijai tiek nodrošināts prioritārs pieslēgums tīklam, un tai salīdzinājumā ar konvencionālo energoresursu elektroenerģiju ir prioritāte attiecībā uz ievadi tīklā, kas nozīmē, ka tā faktiski nav atkarīga no pieprasījuma. Otrkārt, ražošana un ievade tīklā ir pilnīgi neatkarīga no cenām, jo AER elektroenerģijas ražotājiem ir tiesības uz likumā noteiktu maksu.

(54) Ņemot vērā Lietuvas pirmās un otrās shēmas iezīmju līdzību ar 2012. gada lēmumos analizēto AER elektroenerģijas ražošanu, Komisija secina, ka šīs darbības nav pakļautas konkurencei.

4. **SECINĀJUMI**

(55) Ņemot vērā iepriekš izvērtētos faktorus, uzskatāms, ka attiecībā uz atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas un konvencionālo energoresursu elektroenerģijas ražošanu un vairumtirdzniecību Lietuvā, izņemot attiecībā uz atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu, Direktīvas 2014/25/ES 34. panta nosacījums par pakļautību tiešai konkurencei ir izpildīts.

(56) Turklāt, tā kā nosacījums par neierobežotu piekļuvi tirgum uzskatāms par izpildītu, Direktīva 2014/25/ES nav jāpiemēro ne tajos gadījumos, kad līgumslēdzēji piešķir tādu līgumu slēgšanas tiesības, kas paredzēti, lai dotu tiesības Lietuvā ražot un pārdot vairumtirdzniecībā no konvencionālo energoresursu un atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju, izņemot atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu, ne arī tad, kad līgumslēdzēji organizē metu konkursus šādas darbības veikšanai minētajā ģeogrāfiskajā apgabalā.

(57) Ņemot vērā iepriekš apskatītos faktorus, uzskatāms, ka attiecībā uz atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošanu un vairumtirdzniecību Lietuvā saskaņā ar pirmo un otro atbalsta shēmu Direktīvas 2014/25/ES 34. panta nosacījums par pakļautību tiešai konkurencei nav izpildīts. Tādējādi Direktīvu 2014/25/ES būtu jāturpina piemērot gadījumos, kad līgumslēdzēji piešķir tādu līgumu slēgšanas tiesības, kas paredzēti, lai dotu tiesības veikt minēto darbību Lietuvā, kā arī – kad tie organizē metu konkursus šādas darbības veikšanai minētajā ģeogrāfiskajā apgabalā.

(58) Tā kā elektroenerģijas ražošanai no atjaunojamajiem energoresursiem, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu, joprojām būtu jāpiemēro Direktīva 2014/25/ES, ir jāatgādina, ka iepirkuma līgumi par vairākām darbībām ir jāskata atbilstoši minētās direktīvas 6. pantam. Tātad, ja līgumslēdzējs ir iesaistīts jauktā iepirkumā, proti, tādā, kas paredzēts gan tādu darbību veikšanai, kuras ir atbrīvotas no Direktīvas 2014/25/ES piemērošanas, gan tādu darbību veikšanai, kuras nav atbrīvotas, ir jāņem vērā tās darbības, kas paredzētas kā līguma galvenās darbības. Šāda jaukta iepirkuma gadījumā, ja mērķis galvenokārt ir nodrošināt darbības, uz kurām neattiecas atbrīvojums, ir jāpiemēro Direktīvas 2014/25/ES noteikumi. Ja nav iespējams objektīvi noteikt, kura darbība ir paredzēta kā līguma galvenā darbība, līguma slēgšanas tiesības piešķir saskaņā ar noteikumiem, kas noteikti Direktīvas 2014/25/ES 6. panta 3. punktā.

(59) Jāatgādina, ka Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/23/ES ([15]) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu 16. pantā noteikts atbrīvojums no minētās direktīvas piemērošanas, kas attiecas uz līgumslēdzēju piešķirtām koncesijām, ja attiecībā uz dalībvalsti, kurā minētās koncesijas būs jāizpilda, saskaņā ar Direktīvas 2014/25/ES 35. pantu ir konstatēts, ka konkrētā darbība ir tieši pakļauta konkurencei saskaņā ar minētās direktīvas 34. pantu. Tā kā tika secināts, ka konvencionālo energoresursu un atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošana un vairumtirdzniecība, izņemot atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju, kam piemēro pirmo un otro atbalsta shēmu, ir pakļauta konkurencei, koncesijas līgumi, kas paredzēti, lai dotu tiesības Lietuvā veikt šīs darbības, tiks izslēgti no Direktīvas 2014/23/ES piemērošanas jomas.

(60) Šā lēmuma pamatā ir juridiskā un faktiskā situācija laikā no 2019. gada aprīļa līdz 2020. gada maijam, kāda redzama pēc iesniedzēja un Lietuvas iestāžu sniegtās un publiski pieejamās informācijas. Lēmumu var pārskatīt, ja pēc būtiskām juridiskās vai faktiskās situācijas izmaiņām Direktīvas 2014/25/ES 34. panta piemērošanas nosacījumi vairs netiek izpildīti,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Direktīvu 2014/25/ES nepiemēro līgumiem, kuru slēgšanas tiesības piešķir līgumslēdzēji un kuri paredzēti, lai dotu tiesības nodarboties ar elektroenerģijas ražošanu no konvencionālajiem energoresursiem un atjaunojamajiem energoresursiem un tās vairumtirdzniecību Lietuvā, izņemot atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošanu un vairumtirdzniecību saskaņā ar pirmo un otro atbalsta shēmu.

2. pants

Direktīvu 2014/25/ES turpina piemērot līgumiem, kuru slēgšanas tiesības piešķir līgumslēdzēji un kuri paredzēti, lai dotu tiesības nodarboties ar atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošanu un vairumtirdzniecību Lietuvā saskaņā ar pirmo un otro atbalsta shēmu.

([15]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV L 94, 28.3.2014., 1. lpp.).

3. pants

Šis lēmums ir adresēts Lietuvas Republikai.

Briselē, 2020. gada 28. jūlijā

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Thierry BRETON